

Funktionsrätt Eskilstunas remissvar på föreslagen Översiktsplan 2030

ORIGINALTEXT:

"Översiktsplan 2030-var med och tyck till"

<https://stadsutveckling.eskilstuna.se/stadsutveckling/oversiktlig-planering/granskning-oversiktsplan-2030>

FLIK 10. RIKSINTRESSEN, MILJÖ OCH RISKFAKTORER

Riksintressen, miljö och riskfaktorer

Vi tänker och agerar långsiktigt

Ändrade klimatförhållanden ger konsekvenser som ökade nederbörds mängder, stigande havsnivåer och värmeböljor. Vi måste tänka långsiktigt och handla nu. Inriktningen är att mildra eller hindra allvarliga effekter av klimatförändringarna och minska sårbarheten genom strategisk och förutseende markanvändning. I ett växande samhälle tillkommer utmaningar som buller och luftföroreningar samtidigt som vi har möjlighet att sanera förorenad mark vid byggnation. Vi tryggar våra vattenresurser för oss och framtida generationer. Långsiktigt säkerställs att skada eller olägenhet minimeras för miljön Eskilstunabor och besökare.

Riksintressen

Riksintresse är ett begrepp som kan avse ett område, en plats eller ett enskilda objekt som är skyddat och anses viktiga ur en nationell synvinkel.

Riksintressen är mark- eller vattenområden som långsiktigt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada det värde som motiverar riksintresset. Riksintressen skyddas enligt 3 och 4 kap i Miljöbalken. Det rör sig om värden av både bevarande och exploaterande karaktär. Riksintressen kan vara bland annat orörda naturtillgångar, kulturhistoriska miljöer, energiförsörjning och infrastruktur i form av till exempel vägar. Riksintressen hanteras först i samband med prövningar av myndigheter enligt Plan- och Bygglagen (PBL), vägagen med flera, och gäller inte gentemot enskild. Kommunerna ska i sin översiktsplan visa hur man har för avsikt ta tillvara riksintressena. Riksintressen och innebörden av dessa preciseras i dialog mellan stat, region och kommun och redovisas i översiktsplanen. Riksintressen bevakas av länsstyrelsen. Nedan redovisas dessa områden och de former av skydd som är tillämpbara.

Lista över riksintressen

- Opåverkade områden
- Jord- och skogsbruk & yrkesfiske
- Kulturmiljö
- Friluftsliv
- Mälaren
- Natura 2000
- Trafikslagens anläggningar

Riksintressen

Stora opåverkade områden

Särskilt i tätbefolkade delar av landet har sådana områden betydelse för naturupplevelse och friluftaktiviteter, men det finns också ekologiska skäl för bevarande liksom för ett långsiktigt jord- och skogsbruk.

Områdena bör bevaras för att det i regionen som en attraktionskraft ska finnas sådana huvudsakligen opåverkade områden, där man inte påminns om infrastruktur och annan exploatering. Pågående markanvändning ska kunna fortgå. Dikningsföretag kan därför förekomma liksom ett aktivt jord- och skogsbruk.

Handlingsfrihet för kommande generationer

Syftet är också att ge förutsättningar för handlingsfrihet för framtida generationer genom att bevara en karaktär av sammanhängande områden med begränsad påverkan på landskap och natur. Detta förhållningssätt bidrar också till ett synsätt i planeringen, där exploatering samlokaliseras i stället för att spridas ut vilket därmed främjar **därmed** en hushållning med tämligen ostörda helhetsmiljöer. Därför ska så långt det är möjligt nödvändiga infrastrukturåtgärder och andra stora exploateringar samordnas och förläggas i redan påverkade områden.

Värdet med stora opåverkade områden ligger alltså i frånvaron av exploatering, vilket är en eftertraktad kvalitet för rekreation. Upplevelsen av ostördhet, tystnad, djurliv eller ödslighet är kvaliteter som efterfrågas av många idag och ska därför enligt miljölagstiftningen värnas långsiktigt av hänsyn också till kommande generationer. Den opåverkade karaktären innebär emellertid inte per automatik att värdena är höga biologiskt sett, utan avser främst upplevelsekvaliteter i ett rekreativt perspektiv. Större oexploaterade områden utgör därför samtidigt en potential för den lokala besöksnäringen.

Kommunen föreslår, länsstyrelsen fastställer.

Kartan visar: Områden i kommunen som är opåverkade av större exploateringsföretag. De sammanfaller i stora delar med det som i översiktsplanen är utpekade som av kommunalt intresse för rekreation och friluftsliv. Avgränsningarna är översiktliga, vilket innebär att gränzonerna ska studeras närmare i specifika exploateringssammanhang.

I den digitala kartan finns värdebeskrivningar för de olika objekten. Där beskrivs också vilka hänsyn som krävs för att bevara värdena.

Jord- och skogsbruk samt yrkesfiske - MB 3:5

Jord- och skogsbruk är enligt miljöbalken närliggande av nationell betydelse. I Eskilstuna är Mälaren och Hjälmaran utpekade områden av riksintresse för yrkesfisket. Särskilt gösen som är en viktig fångst i dessa vatten leker **på grund och** på grunda områden, helst med sten och / eller rotmatta. Östra Hjälmaran har många lokaler av denna karaktär.

Friluftsliv

- skydd enligt Miljöbalken 3 kap. 6§.

I kommunen är fyra objekt utpekade som riksintressen för friluftslivet. Här nedan presenteras varje område helt kort. I den digitala kartan finns länkade värdebeskrivningar kopplade till respektive område. Där beskrivs också vilka hänsyn som krävs för att bevara värdena.

Sundbyholmsområdet (FD 08)

Sundbyholmsområdet är ett för friluftslivet mycket värdefullt område särskilt lämpat för utveckling av rekreation och turism. Det ingår i Mälarens primära rekreativområde. Läget vid Mälaren, de rika kulturella tillgångarna, naturvärdena, lättillgängligheten samt anordningar för friluftslivet ger området dess stora värde för friluftsliv och turism.

Ridö-Sundbyholmsarkipelagen (FD 09)

Området utgörs av en övärld i Mälaren. Badelundaåsen löper i områdets västra del och bildar en rad öar uppbyggda av isälvsmaterial. Flera öar får sin speciella karaktär genom talrika ändmoräner. Området är naturreservat och är delvis unikt genom dess naturvärden, storlek och orördhet. Vidare bedöms området som primärt intressant från turistisk synpunkt.

Hjälmare Kanal (FD 10)

Hjälmare kanal passerar genom ett omväxlande skogs- och odlingslandskap med gles bebyggelse. Möjligheterna till bad är begränsade genom att farleden är ganska trång. Den följer en sprickdal genom vilken Hjälmaren sannolikt tidigare haft sitt utlopp. Rastplatser med tillfälle till vandringar finns längs kanalen.

Hjälmaren (och Julita) samt Hedlandet (FD 11)

Hjälmaren är landets fjärde sjö i storlek. I den del av Hjälmaren som ligger i kommunen finns en arkipelag av större och mindre öar. Det gör sjön särskilt lämpad för båtburet friluftsliv, men längs stränderna finns också badplatser, t ex i anslutning till Herrfallets och Hjälmaresunds friluftsanläggningar. Hedlandets naturreservat längst österut i Östra Hjälmaren ingår.

I den digitala kartan finns värdebeskrivningar för områdena. Här beskrivs också vilka hänsyn som krävs för att bevara värdena.

Naturvård

- skydd enligt Miljöbalken 3 kap. 6§

I kommunen finns femton objekt utpekade av Naturvårdsverket som riksintressanta och särskilt värdefulla samt representativa för denna del av landet. Objekten är följande:

Eklången-Bråtön-Träskaten - sjösystem med rikt fågelliv och unik flora.

Eklången är en representativ sprickdalssjö, vilken liksom sjön Träskaten har ett rikt fågelliv. Träskaten är en grund slättsjö med breda vassar omgiven av våtmarker och blandskogar. Högsta naturvärdet inom området har Bråtön som 1997 överfördes från domänreservat till naturreservat. Bråtön framstår genom sin unika flora av ekologiskt högt specialiserade lundgräs och andra för länet sällsynta växter som en av länets främsta växtlokaler. Av stort intresse är också den rika förekomsten av lind och andra ädellövträd. Området har också höga ornitologiska värden.

I den digitala kartan finns värdebeskrivningar för dessa objekt. Här beskrivs också vilka hänsyn som krävs för att bevara värdena. Se även Statliga naturskogar och urskogsartade Skogar (SNUS-objekt).

Ekorneberg och Lindholm-Lerböle - naturbetesmarker med rik flora.

Representativa odlingslandskap i Mälarmården med lång kontinuitet som naturbetesmarker med mycket art- och individrik flora. Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden och Naturvårdsverkets nationella bevarandeplan för odlingslandskapet.

Ridö-Sundbyholmsarkipelagen - ädellövskog med rik flora och fauna, skärgårdsnatur.

Det torde knappast finnas något naturområde i landet av motsvarande storlek som uppvisar så många biologiska kvalitéer knutna till åldrande ädellövskog som detta. Genom det milda klimatet och den långa kontinuiteten av lövskog och lövskogshävd finner man i området en lång rad exempel på växt- och djurarter med i huvudsak sydlig utbredning. Flera av dessa har här sina enda eller största förekomster inom landet.

Hagbyån - mångformigt våtmarksområde med rikt fågelliv.

Hagbyån är ca 1 kilometer lång och förbinder de två slättsjöarna, Hagbysjön och Lundbysjön. Utmed vattendraget växer videsnår och utanför dessa gräs-högörtängar. I närheten finns

också en mindre strandäng. Våtmarkerna äger ett rikt fågelliv såväl under högvattenperioderna vår och höst som under häckningssäsongen.

Pommern - odlingslandskap med lång kontinuitet och rik förekomst av restbiotoper. Representativt odlingslandskap i skogsbygd med lång kontinuitet kring gårdarna Nybygget, Pommern och Mossen. I landskapet finns ängslador, stengärdesgårdar, fägata, äldre åkerstrukturer, odlingsrösen och naturbetesmarker med art- och individrik flora. Ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden samt Naturvårdsverkets nationella bevarandeplan för odlingslandskapet.

Sofiebergsåsen - artrik torräng.

Representativt odlingslandskap med lång kontinuitet. Sofiebergsåsen är länets värdefullaste torrängsbacke där hävdgynnade växtarter är väl representerade. Förekomsten av backsippa - ibland i 10 000 tals - är unik för länet. Området ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden och Naturvårdsverkets nationella bevarandeplan för odlingslandskapet.

Sörfjärden - grund mälarvik med rikt fågelliv och ädellövbestånd.

Grund mälarvik i gammal jordbruksbygd med vidsträckta vassar. I landskapet finns karaktäristiska De Geermoräner samt en stor rullstensås, som övertvärrar fjärden. Strandängar med ängsbruk och bete. En av länets viktigaste fågellokaler med bl.a. änder, gäss, vadare, rördrom, fiskgjuse och brun kärrhök. Lång kontinuitet finns av undersökningar av fågellivet i fjärden. På Lindön i söder växer ett mycket stort antal träd som är präglade av tidigare lövtäkt och hyser ett rikt insektsliv. Sörfjärden ingår i Länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövärden och Naturvårdsverkets nationella bevarandeplan för odlingslandskapet.

Tovhulta stormosse - stor klassisk myrmark.

Stormossen representerar en våtmarkstyp som är sällsynt i östra Sveriges nederbördsfattiga trakter. Det vidsträckta mosseplanet, den väl utbildade kantskogen och de omgivande mosseytornas tydligt framträdande strukturer ger mossen en karaktär som är unik för länet. Entomologiska värden. Tovhulta stormosse Ingår i nationella våtmarksplanen.

Hälleforsgången – diabasberg.

Hälleforsgången är landets största diabasgång. Den upptar en sammanlagd yta av 40-50 km² och sätter i stor utsträckning sin prägel på de områden den övertvärrar, då den framträder med egna landskapsformer. Ett av de mer karaktäristiska avsnitten av Hälleforsgången har därför tagits upp som riksobjekt. I anslutning ligger även Knisslamossen, ett myrkomplex med värdefullt topogent kärr. Källarhalsen är ett rikkärr med kalkpåverkad flora.

Högstens- och Rinkestamon - topografiskt mångformigt landskap.

Badelundaåsen mellan Dunkern och Rinkestamon visar på en begränsad sträcka en starkt växlande utformning inom skilda terrängavsnitt och höjdlägen - den breda dalgången, bergiga höjdparter, förkastningsbrant och slättområde. I bilden bör även inräknas de objekt som beskrivs i området vid Dunkern, t ex åsförgrening, blockanhopningar samt olika former av strandbildningar. Den angivna sträckan är förhållandevis oskadad av täkter och andra arbetsföretag.

Lista ändmoränlandskap - hög koncentration av så kallade De Geer-moräner.

En stor koncentration av tydligt framträdande De Geer-moräner på regelbundna avstånd. Området är betydelsefullt som exkursionslokal. Innehåller småkuperade öppna hagmarker.

Åstorp-Magda

En stor koncentration av tydligt framträdande De Geer-moräner på regelbundna avstånd och med lång sammanhängande form. Kulturlandskap med ädellövskog och fågelrika vassvikar.

Representativt odlingslandskap med lång kontinuitet kring Kila by. Art- och individrik öppen naturbetesmark. Naturbetesmarken ingår i länsstyrelsens program för bevarande av odlingslandskapets natur- och kulturmiljövården och i Naturvårdsverkets nationella bevarandeplan för odlingslandskapet. Svagt välvd mosse med naturligt kalkpåverkad vegetation ingår, vilken är representativ och ostörd.

Skirkällan och Kjula källa - kalkkällor vid Kjulaåsens fot.

Kjula källa rinner upp med ett rikligt vattenflöde i det flacka åkerområdet nära Sofiebergsåsen.

Skirkällan rinner upp strax intill åsfoten i ett kärr på västra sidan av Kjulaåsen.

Mälaren med öar och stränder

skydd enligt Miljöbalken 4 kap. 2§

Mälaren med öar och stränder utgör ett så kallat geografiskt riksintresse. Det utpekade området är framförallt värdefullt för det rörliga friluftslivet och turismen. Den geografiska avgränsningen av riksintresset grundar sig på samlade natur- och kulturmiljövården av intresse för turismen och det rörliga friluftslivet. Landskapets särdrag och sådant som förtydligar den historiska utvecklingen i området har varit viktigt vid bedömningen av riksintressets avgränsning.

Utpekandet är gjort av riksdagen. Se länsstyrelsens utredningar "[Riksintresset Mälarens öar och strandområden i Södermanlands län - beskrivning av natur- och kulturvården, 2002](#)" och "[Mälarens stränder i Södermanlands län - fördjupad landskapsanalys, 2004](#)".

Riksintresse kulturmiljö

Områden som är av riksintresse för kulturmiljövården skall skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada kulturmiljön.

Att värna om kulturmiljövårderna är en del av en hållbar utveckling. Tanken är inte att det ska hindra samhällsutvecklingen men däremot ge rammar för den.

År 1987 infördes den första lag som reglerade riksintressen (Naturresurslagen). I samband med det gjordes ett urval av omkring 1650 riksintressen för kulturmiljövård. Sedan dess har enbart mindre förändringar gjorts.

Riksintressen regleras sedan 1998 i [Miljöbalkens 3 kap.](#)

Riksintressen för kulturmiljövården enligt miljöbalkens 3 kap ska avspegla landets historia. De är mycket varierande till såväl till storlek som kulturhistoriskt innehåll. Bruksmiljöer, stadskärnor, äldre brukningslandskap och efterkrigstidens bebyggelse är exempel på riksintressen.

Områdena är väldigt olika sinsemellan vilket också innebär att de är olika tåliga för förändringar.

Vem ansvarar för kulturmiljövårdens riksintressen?

Kulturmiljövårdens riksintressen har pekats ut av Riksantikvarieämbetet i en process där länsstyrelse och kommun varit delaktiga. De utpekade riksintressena ska hanteras i kommunernas översiktsplanering och i det arbetet är det länsstyrelsen som företräder de statliga intressena i dialog med kommunen.

- ° Kommunen tar fram översiktsplaner där riksintressena ska tillgodoses
- ° Länsstyrelsen har den regionala uppsikten
- ° Riksantikvarieämbetet har den nationella uppsikten
- ° Boverket har den allmänna uppsikten över hushållningen med mark- och vattenområden

Ansvarsfördelningen mellan de olika myndigheterna framgår av "[Förordningen om hushållning med mark och vattenområden](#)"

[Mer information finns också hos Riksantikvarieämbetet](#)

I Eskilstuna kommun finns 12 riksintressen för kulturmiljövården. Det är **både** stadsmiljöer, slott, herrgårdslandskap, centralbygder, odlingslandskap och områden där fornlämningarna är det huvudsakliga värdet samt Hjälmare kanal.

Riksintressena ska ses som en tillgång där dess olika värden bidrar till traktens attraktivitet. Det är aldrig fråga om ett totalförbud mot kompletterande bebyggelse inom eller intill ett riksintresse för kulturmiljövård. De flesta har goda möjligheter att utvecklas på olika sätt. Detta måste dock ske på ett sådant sätt att påtaglig skada på riksintresset inte uppstår.

Områdena är olika sinsemellan och förändring och utveckling måste utgå från det enskilda områdets värden och förutsättningar för att kunna undvika att skada det. Det är också viktigt att vara uppmärksam på hur en rad mindre förändringar tillsammans kan leda till påtaglig skada på ett områdes kulturmiljövården.

Barva-Lindholm-Söderby [D 6] (Barva sn

Motivering:

Centralbygd med rikt och tätt fornlämningsbestånd i rumsligt åtskilda skikt från bronsålder, äldre och yngre järnålder och medeltid samt välbevarad herrgårdsmiljö på medeltidsbygdens marginal, där även bronsåldersmiljöerna finns. (Fornlämningsmiljö).

Uttryck för riksintresset:

Unik åsmiljö med sex stora gravfält med gravar från bronsålder till yngre järnålder. På åsen ligger också kyrkan med delar bl.a. från 1100-talet. Öster om åsen, och huvudsakligen norr om lindholmen, är flera välbevarade miljöer från bronsålder/äldsta järnålder med skärvtenshögar och gravar. Två överlagrande säteribildningar med intakta arrendegårdar, torp och agarrarindustriella anläggningar. Lindholms corps-de-logi i nyklassicistisk stil från 1794, ekonomibyggnader och arbetarbostäder. (En mindre del av området berör Strängnäs kommun).

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Fornlämningarna ska bevaras i enlighet med KML. Det stora antalet fornlämningar och deras variation utgör en viktig del i förståelsen av området och de ska därför bevaras.
- ° Bebyggelsen i området, vid kyrkomiljön och inom det äldre herrgårdslandskapet ska underhållas med stor varsamhet.
- ° Nyttillskott i bebyggelsen ska underordnas, och utformas med hänsyn till, den äldre bebyggelsen.
- ° Den äldre bebyggelsen och dess karaktär ska fortsätta att prägla området och dominera landskapsbilden.
- ° Ängs- och hagmarker ska fortsätta att betas, åkermarken brukas och inte planteras igen.

Biby [D 10] (Gillberga sn)

Motivering:

Herrgårdslandskap med blandning av självägande byar och godsstruktur.

Uttryck för riksintresset:

Biby säteri, där organisationen med brukningscentrum, underlydande gårdar och utmarkstorp är tydlig. Manbyggnader av trä från 1600-talets början. Ingenjörbron, ursprungligen helt av trä, från 1800-talet.

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Åtgärder ska genomföras på ett sådant vis att värdebärande företeelser inte

påverkas negativt.

- ° Fortsatt brukande av jordbruks- och skogsmarken, bete av hagar, hävdade bryn och ängar.
- ° Alléer och parkanläggningar underhålls.
- ° Bebyggelse underhålls på antikvariskt anpassat vis.
- ° Ny bebyggelse underordnas befintlig bebyggelses struktur och utformning.
- ° Fornlämningar bevaras.

Eskilstuna [D 5]

Motivering:

Smides- manufaktur- och industristad som speglar många olika utvecklingssteg och de sociala förhållandena från medeltiden och 1600-talet fram till tiden efter 1950.

Uttryck för riksintresset:

Medeltida tätortsbildning på Eskilstunaåns östra sida med långgata längs stranden och småskalig träbebyggelse. Gestaltmässigt avancerad, rutnätsplan från 1658. Olika administrativa stads- och tätortsbildningar som senare slagits samman.

Rademachersmedjorna och Fristadshusen. Handels- och hantverksgårdar från 1700-och 1800-talet. Industrianläggningar och stadsplanemönster från 1800-1900-tal.

Bostadsområden för arbetare och tjänstepersoner från 1900-talet.

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Viktiga betydelsebärare vad gäller topografi, bebyggelse, stadsplan, kommunikationsstråk (långgator, gränder, kanal, hamnar), ska bevaras och underhållas.
- ° Grundläggande stadsplanestrukturer från 1600-, 1700- och 1800-talen ska bibehållas men kan kompletteras om kulturhistoriska värden beaktas.
- ° Stadens horisontlinje bör behållas intakt och **bör** inte utsättas för konkurrens i form av högre byggnadsverk än vad som nu är dominerande.
- ° Impedimentmarker i riksintresset samt parker och trädgårdar på tomtmark ska inte förtätas genom exploatering, de ska inte heller avstyckas, delas eller sammanslås med annan mark om det påverkar utpekade kulturhistoriska värden.
- ° För att kunna bibehålla och i förlängningen bruka de komplexa relativt småskaliga historiska miljöerna är det av central betydelse att dessa brukas inom ramen för sådana verksamheter som ryms inom dessa.
- ° Kulturhistoriskt värdefulla samhällskomponenter, till exempel utpekad bebyggelse, bör i det längsta bevaras och ges en användning.
- ° Oexploaterad mark bibehålls som stadsnära grönområden.
- ° Befintlig, värdefull bebyggelse med koppling till järnvägens historiska betydelse bör bevaras.
- ° Kulturlager ska i första hand bevaras.

Hjälmare kanal [D 8] (Västermo sn)

Motivering:

Kanalmiljö, ett av de äldsta kanalbyggena i landet.

Uttryck för riksintresset:

Anläggningen är från 1600-talet, men i dag med 1800-talsprägel. Till miljön hör servicestruktur med bebyggelse för arbetare och tillsynspersonal och ekplanteringen längs kanalen avsedd för kommande slussreparationer. (Riksintresseområdet sträcker sig in i Västmanlands län)

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Aktiva åtgärder för underhåll av kanalanläggningen med alla dess kulturhistoriskt värdefulla komponenter ska främjas.
- ° Åtgärder ska genomföras på ett sådant vis att inte kunskapsbärande företeelser påverkas negativt. Kunskapsspridande åtgärder ska främjas.
- ° Åtgärder och nya verksamheter i området ska underordna sig riksintressets värden.
- ° Fortsatt brukande av kanalanläggningen. Båttrafiken bör fortleva.
- ° Bebyggelse underhålls på antikvariskt anpassat vis. Ny bebyggelse underordnas kanalanläggningens och befintlig bebyggelses struktur och utformning.
- ° Det omgivande kulturlandskapet kring kanalen bör brukas och hållas öppet så att kanalmiljön bevaras och även i fortsättningen förblir attraktiv.

Kafjärdenområdet [D 1] (Vallby, Hammarby, Sundby, Jäders och Kjula sn)

Motivering:

Centralbygd, som speglar hur Mälardalen anpassades till landhöjning, växande befolkning med mera. från bronsålder till 1800-talets sjösänkningar, med herrgårdslandskap från 1600-talet, inklusive minnen förknippade med Axel Oxenstiernas tid. (Fornlämningsmiljö, Bymiljö, Kyrkomiljö).

Uttryck för riksintresset:

Spridda gravar från bronsålder och flera fornborgar från övergången mellan yngre och äldre järnålder. "Kung Inges hög". Talrika byar med gravfält från yngre järnåldern inom dagens gränser, samt ett flertal runristningar. Delar av äldre färdleder såväl till lands som på vatten markerade av bland annat. gravfält, hålvägar och runinskrifter såsom vid Kjulaås och vid Ramsundet. Flera tidigromanska kyrkor. Axel Oxenstiernas gravkyrka i Jäder med rik 1600-talsarkitektur. Fiholms sätesgård med dess koppling till Jäders kyrka.

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Fornlämningar bevaras enligt Kulturmiljölagen (KML). Fornlämningar exploateras inte onödigtvis då de är tydliga signalbärare för var och hur förhistorisk kolonisation skett. De mest intressanta och spektakulära fornlämningsmiljöerna bör vårdas och skyltas.
- ° Landhöjda och utdikade markytor hävdas och hålls öppna genom jordbruk. I områden med småbrutet landskap ska detta brukas och hävdas för att kunna sprida förståelse och kunskap om äldre tiders jordbruksförutsättningar. Det är väsentligt att motsvarande ytor inte bebyggs eller exploateras så de öppna ytornas omfattning minskar eller påverkas så de inte vittnar jordbrukets utveckling i området.
- ° Värdefulla utpekade bebyggelsemiljöer som slott, kyrkor, gårdar, torp och byar vårdas så de även fortsättningsvis kan ge kunskap om byggnadstraditionens utveckling i området. Ursprunglig bebyggelse vårdas och bevaras.
- ° Nyttillkommande bebyggelse anpassas i stil till befintlig byggnadsutformning lokalt på platsen för bygget. Ny bebyggelse anläggs inte i exponerade lägen, i sådana lägen att ursprunglig bebyggelse förstörs, påverkas negativt eller så att bebyggelsestrukturen förändras avsevärt.

Norrlången-Bårsten [D 13] (Ärla sn)

Motivering:

Farledsmiljö med flera fornborgar, typisk för Södermanland.(Forntida farledsmiljö).

Uttryck för riksintresset:

Tre fornborgar på förkastningsbrant utmed forntida vattenled som förband Mälaren med Hjälmarens. Delvis mycket välbyggda och höga vallar med kallmurad utsida.

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Fornlämningarna ska bevaras i enlighet med KML.
- ° Upplevelsen av fornborgarna och det visuella sambandet dem emellan ska inte försämrats. Det är viktigt att den omgivande skogsmarken inte tar över och döljer fornborgarnas murverk eller utblickarna över dalgången.
- ° Den trånga dalgången bör brukas så att dess öppna karaktär består, d.v.s. den ska inte planteras igen med högväxande grödor.

Råby-Rekarne [D 4] (Råby-Rekarne sn)**Motivering:**

Fornlämningskoncentration med välbevarade och representativa grav- och boplatzmiljöer från bronsålder och framåt. (Fornlämningsmiljö).

Uttryck för riksintresset:

Bronsåldersmiljöer med skärvstenshögar, älvkvarnar och gravar. Dessutom finns husgrundslänkande anläggningar, s.k. Brobyhus, en sällsynt fornlämningskategori. Fornborgar och gravfält från äldre järnålder ger kontinuitet in i yngre järnålder

I området ingår även:

Romansk kyrka från 1100-talet. Främst medeltida bebyggelsemönster med ett fåtal gårdar, varav en herrgård med särpräglad bebyggelse.

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Fornlämningarna ska bevaras enligt KML. Ingrepp eller förändringar i fornlämningsmiljöerna ska undvikas. Stigen till fornborgen ska underhållas.
- ° Igenplantering av hagmarker eller öppen åkermark med skog eller annan högväxande gröda bör undvikas.
- ° Ny bebyggelse bör placeras så att den är underordnad de öppna utblickarna och områdets karaktär av jordbruksbygd.
- ° Kyrkomiljön är särskilt känslig för förändringar som innebär en dess roll som riktmärke ändras.
- ° Vägnätets kurvor bör inte rätas, grusbeläggningen bör vidmakthållas.

Stora Sundby [D 12] (Västermo sn)**Motivering:**

Unik slottsmiljö från 1840-talet med medeltida anor.

Uttryck för riksintresset:

Äldre huvudbyggnad, totalt omgestaltad under den stilimiterande 1800-talsarkitekturens begynnelsefas i form av normandisk exteriör från ca 1840. Påkostad utformning av arbetarbostäder, ekonomibygnader, trädgård och park. Ädelövskog. Agrarindustriella anläggningar.

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Åtgärder och verksamheter ska i alla lägen underordna sig utpekade värden och ska genomföras på ett sådant vis att inte kunskapsbärande företeelser påverkas negativt.
- ° Fortsatt brukande av jordbruks- och skogsmarken, bete av hagar, hävdade bryn och ängar.

- ° Alléer och parkanläggningar underhålls.
- ° Bebyggelse underhålls på antikvariskt anpassat vis.
- ° Ny bebyggelse underordnas befintlig bebyggelses struktur och utformning.
- ° Fornlämningar bevaras.

Torshälla. [D 2]

Motivering:

Småstadsmiljö med i huvudsak medeltida gatunät **och** som speglar utvecklingen från köpstad och utförselhamn till manufakturcentrum. (Bruksmiljö, Kvarnmiljö, Kanalmiljö).

Uttryck för riksintresset:

Bevarad 1700-tals och 1800-tals bebyggelse. Planstrukturen samt stadsgårdar och bebyggelsemönster från 1700- och 1800-talen. Offentliga byggnader med medeltida kyrka samt skolhus och rådhus. Rester av Karl IX:s kanal. Kvarnanläggning från 1600-talet samt Holmens bruk med herrgårdsanläggning uppförd under 1770-talet och Nyby bruk med herrgård och brukssamhälle från 1800-talet. Skolor och folkrörelselokaler.

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Grundläggande stadsplanestrukturer från Torshällas etablerings- och blomstringstider ska bibehållas men kan kompletteras om kulturhistoriska värden beaktas.
- ° Centrala samhällsfunktioner bör kvarligga i samhället, handel i centrum ska ges förutsättningar att leva vidare, kulturhistoriskt värdefull bebyggelse underhålls kontinuerligt så att människor kan bo kvar och /eller nyttja dessa. Kulturhistoriskt värdefulla samhällskomponenter bör i det längsta bevaras och ges en användning.
- ° Viktiga betydelsebärare vad gäller bebyggelse, t.ex. stadsgårdar, verksamheter, stadsplan, kommunikationsstråk (vägar, järnväg, kanaler, hamn) ska bevaras och underhållas.
- ° Båttrafik i hamnen och på Eskilstuna Nedre kanal ska ges förutsättningar att vidmakthållas.

Tumbo [D 3] (Tumbo sn)

Motivering:

Lokalt centrum under järnålder och medeltid vid viktig kommunikationsled mellan Södermanland och de norra Mälardalslänarna. (Fornlämningssmiljö).

Uttryck för riksintresset:

Åssträckning med gravar och bebyggelselägen från bronsåldern och framåt. Stora järnåldersgravfält, bl.a. Tumbogravfältet med ca 500 gravar, samt hålvägssystem och rester av spärranläggningar (fornborgar) på åsarna. Två fornborgar i utkanten av bygden och ett flertal runstenar. Mycket välbevarad romansk kyrka från 1100-talet med sockencentrum från 1600-tal och senare. Medeltida tingsplats.

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Fornlämningarna ska bevaras enligt KML och ingrepp eller förändringar i fornlämningsmiljöerna ska undvikas.
- ° Markslagets långa kontinuitet med öppna jordbrukslätter och betade hagmarker ska brukas på ett sådant sätt att deras övergripande karaktär består.
- ° Kyrkomiljön med dess olika komponenter är känslig för nya inslag.
- ° Jordbruksbebyggelsen på slättområdena ska behålla sin ställning som

dominerande landmärken genom att ny bebyggelse anpassas och underordnas dessa bymiljöer.

Västermo [D 11] (Västermo sn)

Motivering:

Odlingslandskap präglat under 1800-talet med välbevarad bebyggelse och trots lagaskiftet välsammanhållna bykärnor. (Bymiljö).

Uttryck för riksintresset:

Laga skiftet är avläsbart i åkermarken genom öppna diken. Glest äldre vägnät och den enhetliga bebyggelsen i byarna Vi, Konungstö och Södra Åby. Stora ekonomibyggnader förknippade med Hjälmarens sänkning.

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Åtgärder ska genomföras på ett sådant vis att kunskapsbärande företeelser inte påverkas negativt. Kunskapspridande åtgärder ska främjas.
- ° Åtgärder i området ska i alla lägen underordna sig utpekade värden.
- ° Den öppna åkermarken ska brukas och inte planteras med högväxande gröda som omöjliggör att man kan se mellan byar och i längre siktlinjer.
- ° Bete av hagar, hävdande av bryn och ängar bör underlättas. Öppna diken bibehålls.
- ° Bebyggelse underhålls på antikvariskt anpassat vis

Åsby-Stenby Äng [D 7] (Eskilstuna stad och Fors sn)

Motivering:

För landet unik fornlämningskoncentration vid vatten på och omkring Åsbyåsen med gravfälts- och boplatsmiljöer. (Fornlämningsmiljö).

Uttryck för riksintresset:

Ca 250 fornlämningar av bronsålder-/äldre järnålderstyp. Ett av Sveriges största gravfält med ca 500 gravar, varav 350 av yngre järnålderstyp, bestående av gravar med mittblock med unika kantkedjor och brättekonstruktion, boplatz vid Mesta Norrgård med skärvstenshögar, terrasseringar och röjda ytor. Ekeby medeltida kyrkoruin. Fornborgar.

I området ingår även:

Agrar miljö från senare delen av 1800-talet med dess övergång till stordrift inom djurhållningen. Stenby äng.

Mål för att tillgodose riksintresset – ur länsstyrelsens kunskapsunderlag

- ° Fornlämningar bevaras enligt KML.
- ° Ingrepp eller förändringar i fornlämningsmiljöerna med närområde ska undvikas.
- ° Ängs- och hagmarker ska fortsätta att betas och **att** åkermarken brukas och inte planteras igen.
- ° Vägnätets kurvor bör inte rätas, grusbeläggningen bör vidmakthållas.

Exploatering i kulturmiljöer av riksintresse – utveckling inom riksintressets ramar

Planförslagets huvudalternativ är förtätning av bebyggelsen i befintliga tätorter samt utbyggnad i stråk mot utvecklingsnoder. Detta berör riksintressena för kulturmiljövården: Eskilstuna, Torshälla, Kafjärden och Tumbo.

Att genomföra förtätningar inom riksintressen och känsliga kulturmiljöer kräver noggranna avvägningar där kulturmiljöns värden och tålighet väger mycket tungt. För att genomföra översiktsplanens föreslagna förtätningar krävs därför stor kunskap om riksintressenas värden, uttryck och känsligheter. Olika miljöer och delar av riksintressena har

olika känslighet för olika typer av åtgärder vilket innebär att kunskapsläget kan behöva fördjupas ytterligare i delar av riksintressena.

Som verktyg för hanteringen av kommunens riksintressen har fördjupade analyser av riksintressenas värden och uttryck tagits fram. De fördjupade analyserna ska ses som en precisering av de punkter som hämtats från länsstyrelsens kunskapsunderlag.

Översiktsplanens övergripande strategi för att tillgodose riksintresset vid förtätning är att värna och bibehålla de identifierade uttrycken genom att förtätningsförslagen utförs, utformas och placeras med hänsyn till de kulturhistoriska värdena. Inom riksintressena ska utvecklingen styras med utgångspunkt i de kulturhistoriska värdena och riksintressets uttryck.

Eskilstuna

Urval av uttryck för riksintresset:

- ° Arkeologiska lämningar såsom stadslager, fynd efter Tuna kyrka och kloster samt kungsgård är uttryck för stadens historiska tidsdjup. Dessa uttryck är idag svårlästa, då de i stort ligger under mark. Lämningar utgör dock en viktig kunskapskälla för Eskilstunas tidiga historia.
- ° Gatunätet från stadens olika utbyggnadsfaser. Alltifrån Köpmangatans troliga medeltida sträckning, rutnätsstadens kvarters- och gatuindelning, till Brunnsbackens trafikseparation
- ° Bebyggelsen längs Köpmangatan med handels- och hantverksgårdar från sent 1700-tal till tidigt 1900-tal.
- ° Möjligheten att följa stadens långa historia som manufaktur- och industristad med bebyggelse från olika epoker. Ett urval av bebyggelsemiljöer som är bärande uttryck:
 - ° Kv Vallonen – Rademachersmedjorna med Emil Olssons fickknivsfabrik
 - ° Kvarvarande fristadsbebyggelse
 - ° Äldre industribbyggelse i centrum som kv Värjan, Vakteln, Verktyget, Valfisken 2.
 - ° Gevärsfaktoriets byggnader på Faktoriholmarna
 - ° Rothoffsparken med sin bebyggelse
 - ° Tunafors fabriker, Stålhfors fabrik och Anchorverken
 - ° Kv Nithammaren – Bolinder Munktells byggnader
 - ° Väster – området mellan Kungsgatan och Gredbyvägen
 - ° Bebyggelse med koppling till transporter/kommunikationer som järnvägens äldre byggnader på bangården i Gredby samt hamnmagasinen vid Övre hamn och vid Strandgatan. Hit hör även kaj och kran vid Nedre hamn samt slussen och klaffbron vid Faktoriholmarna.
 - ° Stadens grönstrukturer med anlagda parker; Stadsparken, Rinmansparken, Rothoffsparken, Fors kyrkopark och Eskilsparken är en viktig del av äldre stadsplaner.
 - ° Bebyggelsen längs Stensborgsgatan, Lohegatan och kring Eskilsparken är särskilt tydliga samlade exempel på flerbostads- och villabebyggelse för arbetare och tjänstemän från 1900- 1930-talet.

Stadens siluett – en möjlighet att uppleva riksintresset

- ° Från årnumret som utgör ett öppet rum med långa siktlinjer och utblickar möjliggörs att en rad stadsfronter från olika perioder upplevas. Såsom: Faktoriholmarna och Munktells fabriker, Tunafors fabriker, Gamla staden,

Fors kyrka med kyrktorn längs årummet och innerstadens homogena takhöjder.

- ° Järnvägen som går igenom Eskilstuna stad möjliggör till långa siktlinjer och utblickar mot omgivande stads- och landskapsrum. Från järnvägen kan idag flera tydliga stadsfronter i koppling till riksintresset upplevas.
- ° Inom riksintresset är det framförallt de monumentala kyrkobyggnaderna med sina torn, Fors- och Klosters kyrka som blir dominerande i staden siluett.
- ° Upplevelsen av stadens horisontlinje bibehålls genom att de långa vyerna i årummet och vid järnvägen hålls fria från ny bebyggelse som konkurrerar med dagens landmärken. I årummet ska kyrktornen även i fortsättningen vara de tydligaste accenterna.

Strategier för framtida exploatering inom riksintresseområdet Eskilstuna (D5):

Riksintressets bärande uttryck och värden ska vara vägledande och en del i utvecklingen av Eskilstunas centrala delar. Där Eskilstunas utveckling som smides-, manufaktur- och industristad från framförallt 1600-talet fram till 1970-talet fortfarande ska kunna upplevas och utläsas. Där dessa tydliga och karaktärsskapande miljöer och byggnader fortsätter att användas och är en del av Eskilstunas fortsatta utveckling och framtid.

Torshälla

Urval av uttryck för riksintresset:

Strategier för framtida exploatering inom riksintresseområdet Torshälla (D2):

Riksintressets bärande uttryck och värden ska vara vägledande och en del i utvecklingen av Torshälla stads utveckling. Den så karaktäristiska stadskärnan och tydliga årsringar från medeltid fram till 1950-talet ska fortsatt vara läsbar.

Det finns potential att idag stärka miljöns värden och uttryck. Många av miljöerna behöver användas för att värdena ska bibehållas.

Kafjärden

Urval av uttryck för riksintresset:

Strategier för framtida exploatering inom prioriterat utvecklingsstråk inom riksintresseområdet Kafjärden (D1):

Där stråket mot Sundbyholm (600 m på var sida om väg 953, Mälarvägen) passerar genom riksintresset Kafjärden (D1) finns utrymme för utredning av nya tillägg på följande platser:

- ° Inom Sundbyholms tätort under förutsättning att stor hänsyn tas till Sundbyholms slott med närmaste omgivning och området närmast Mälaren.
- ° I form av småhus i anslutning till Stensätter och Ostra.
- ° Som enstaka tillägg i och i anslutning till befintlig bebyggelse vid Lilla Lövhulta där avstånd till gravfält dock måste hållas.
- ° I anslutning till Hällhammar nära vägen mot Hammarby kyrka men indraget från vägen.

Tumbo

Urval av uttryck för riksintresset:

- ° Åsens tydliga sträckning med sammanhängande gravfält, äldre färdvägar och medeltida kyrka.
- ° Lämningar från framförallt yngre järnåldern i form av stora gravfält med mer än 1000 gravar längs åsens sträckning, uttryck för områdets utveckling som centralbygd.
- ° By och gårdsmiljöer på moränhöjder i öppen jordbrukslätt.
- ° Från åsen syns områdets större gårdar och byar som landmärken på höjder

på slätten eller i kanten mot den omgivande skogen.

- ° Traditionella lägen mellan in- och utmark

Strategier för framtida exploatering inom prioriterat utvecklingsstråk inom riksintresseområdet Tumbo (D3):

Där stråket mot Kvicksund (600 m på var sida om väg 939) passerar genom riksintresset Tumbo (D3) finns endast små möjligheter till ytterligare bebyggelse. Området domineras av fornlämningar och deras skyddsområden, miljön kring Tumbo kyrka samt den markanta åsen och de många utblickarna över de öppna slätterna.

Trafikslagens anläggningar – MB 3:8

Trafikverkets utpekande av riksintressen sker utifrån ett hushållningsperspektiv och **utifrån** det övergripande transportpolitiska målet. Det innebär att transportsystemet ska erbjuda medborgarna och näringslivet i alla delar av landet en god, miljövänlig och säker transportinfrastruktur som är samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar. Utpekade riksintressen ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra tillkomsten eller utnyttjandet av anläggningarna. Infrastrukturanläggningar av riksintresse är betydelsefulla för fler än en kommun. I Eskilstuna kommun finns flera markområden som är av riksintresse för trafikslagets anläggningar:

- ° Inom kommunen är befintliga järnvägar i både nord-sydlig och öst-västlig riktning av riksintresse.
- ° Vidare är Europaväg E20 och riksvägarna 53 och 56 av riksintresse.
- ° De mark- och luftrum som är av betydelse för flygplatsen Stockholm-Västerås är också av riksintresse. En liten del av Eskilstuna kommun berörs av buller och höjdbegränsningar kring denna flygplats.
- ° Staten har definierat områden för terminal av riksintresse i Eskilstuna kommun gällande Folkesta. Staten har definierat områden för stationer av riksintresse i Eskilstuna kommun gällande Kvicksund järnvägsstation.
- ° Järnvägsstationer av riksintresse är Eskilstuna resecentrum och Kvicksund station.
- ° Riksintresse för sjöfarten utgörs av farleden sträckan Västerås/Stora Sandskär - Köpings hamn, med tillhörande ankringsområde.

Natura 2000

- skyddsobjekt enligt Miljöbalken 4 kap. 8§

Natura 2000 – europeiskt nätverk av särskilt värdefulla naturområden

Natura 2000 är ett nätverk av värdefulla naturområden inom Europeiska Unionen. Nätverket skapades för att hejda utrotningen av djur och växter genom att förhindra att deras livsmiljöer försvinner. Dessa miljöer är av riksintresse.

Natura 2000 omfattar värdefulla naturområden med arter och/eller naturtyper som i ett europeiskt perspektiv betraktas som särskilt skyddsvärda. Sverige och övriga EU-länder ska se till att nödvändiga bevarandeåtgärder vidtas i områdena enligt art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet. Tillstånd krävs enligt 7 kap. 28a § miljöbalken för att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett sådant område.

Riksintressen - oftast även skyddade som naturreservat

En stor del av Sveriges Natura 2000-områden är dessutom skyddade som nationalpark, naturreservat, biotopskyddsområde eller dylikt. I dessa fall är båda lagstiftningarna tillämpliga. Alla Natura 2000-områden är dessutom riksintresse enligt Miljöbalken 4 kap 1 §.

Det finns drygt 4 500 Natura 2000-områden i Sverige. 544 av områdena är utpekade enligt fågeldirektivet, och övriga enligt art- och habitatdirektivet. Många är utpekade enligt både fågel- och habitatdirektivet.

Natura 2000-områden i Eskilstuna kommun

Inom Eskilstuna kommun finns 26 Natura 2000-områden med en sammanlagd yta på drygt 4000 hektar land- och vattenområden. De största är skyddade som naturreservat. För varje område finns en bevarandeplan. I den digitala kartan länkas till varje enskilt objekt en beskrivning tillsammans med bevarandeplanen. Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet och ansvarar för säkerställandet av Natura-2000-områdena.

Följande naturtyper finns representerade i kommunen: Naturbetesmarker, ekhagar, barrnaturskogar, ädellövskogar, sjöar, strandskogar, strandängar, högmossar. Nedanstående är de största Natura 2000-områdena i Eskilstuna kommun.

- ° [Ridö-Sundbyholmsarkipelagen](#) (2940 hektar),
- ° [Vilsta naturreservat](#) (390 hektar),
- ° [Sörfjärden-Strand](#) (209 hektar),
- ° [Askholmen](#) (98 hektar),
- ° [Lövön](#) (48 hektar),
- ° [Fiholm](#) (28 hektar)
- ° [Skiren-Kvickens naturreservat](#) (129 hektar),
- ° [Tovhulta stormosse](#) (61 hektar),
- ° [Örmossen](#) (85 hektar)

Möjliga spridningsvägar

Förbindelser och spridningsvägar mellan Natura 2000-områden förutsätts tryggade genom den sammanhängande grönstruktur för rekreation och natur som i kartdatabasen (för ÖP2030 rev 2018) är benämnd *Grön infrastruktur*. Denna struktur ska beaktas vid all exploatering. Länsstyrelsens utpekade värdetrakter benämnda. *Ett rikt odlingslandskap, Levande skogar och Hjälmar-, Mälar- och kustmynnande vattendrag (inkl Mälaren och Hjälmaren)* ska också beaktas vid all exploatering.

Ställningstaganden – Riksintressen

Stora opåverkade områden

- ° Sträva efter att värna om större sammanhängande bullerfria och på annat sätt opåverkade områden i landskapet. Utpekandet ska inte utgöra hinder för pågående markanvändning,

landsbygdsutveckling eller skonsam turism.

- ° Sträva efter att nya stora infrastrukturanläggningar på landsbygden lokaliseras så, att intrånget i hittills opåverkade områden minimeras.
- ° Sträva efter att undvika större exploateringsföretag inom stora opåverkade områden som kan medföra begränsningar i den framtida handlingsfriheten, har en betydande inverkan på landskapsbilden, ger upphov till avgörande störningar eller medför att naturliga samband och strukturer bryts.
- ° Säkra att förekomst i grannkommuner av stora opåverkade områden alltid beaktas vid planering och beslut om ändrad markanvändning.

Jord- och skogsbruk samt yrkesfiske

- ° Säkra att brukningsvärd jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på annat sätt.
- ° Säkra att skogsmark av betydelse för skogsnäringen skyddas mot åtgärder som kan försvåra ett rationellt skogsbruk.
- ° Säkra att Mälaren och Hjälmaren skyddas mot åtgärder som påtagligt kan försvåra utövatet av fisket. Det innebär bland annat att viktiga lek- och rekryteringsområden för gösbestånden ska skyddas så långt detta är möjligt.

Friluftsliv

- ° Säkra att ingrepp som påtagligt kan skada det rörliga friluftslivets intressen inte får vidtas inom dessa områden eller i dess närområde. Bedömning görs i samband med olika tillståndsprövningar.

Naturvård

- ° Säkra att inga åtgärder som påtagligt kan skada riksintresset för naturvård vidtas inom dessa områden. Bedömning görs i samband med olika former av tillståndsprövningar såsom bygglov etc.
- ° Säkra att riksintresse för naturvård alltid beaktas i plan- och bygglovfrågor samt i miljöskyddsfrågor, så att värdena inte påverkas negativt. Skyddet gäller även till riksintresset angränsande områden där en åtgärd kan inverka på riksintresset. Om sambandet är tydligt ska således sådana biotoper som utgör buffertzoner eller spridningskorridorer för känsliga arter i riksintresseområden kunna värnas.

Kulturmiljö

- ° Säkra att riksintressen för kulturmiljön skyddas i samband med ändrad markanvändning mot sådana åtgärder som påtagligt skadar värdena såväl i området som i dess närområde.
- ° Sträva efter att bebyggelsen inom riksintresseområden och områden som är utpekade i kulturmiljöprogrammet betraktas som bebyggelsemiljöer enligt plan- och bygglagen § 8:13. Det betyder att de är särskilt värdefulla ur historiskt, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärligt synvinkel och inte får förvanskas. Förändringar inom dessa områden ska göras med stor hänsyn till kulturmiljövärdena.
- ° Sträva efter att ställa utökat krav på bygglov inom riksintresse för kulturmiljö för åtgärder som är undantagna från kravet på bygglov enligt plan- och bygglagen kapitel 9 §§ 3b-c, §§ 4 a-c, § 5a, § 6a, till exempel så kallade "Attefallshus", solfångare och takkupor.
- ° Sträva efter att analyser av samlade effekter av de senaste årens nybyggnation och övriga förändringar genomförs inför fortsatt hantering av planer och bygglov inom riksintresseområden. I första hand inom riksintressena Eskilstuna, Torshälla och Kafjärden men i förlängningen även i övriga riksintresseområden.

Trafikslagans anläggningar

- ° Säkra att själva funktionen är styrande vid utpekande av riksintressen inom transportsektorn. Kring viktiga transportleder bör därför inte bebyggelse eller verksamheter lokaliseras så att transportfunktionen äventyras.
- ° Säkra att ett utökat byggnadsförbud till 50 meter respektive 30 meter utanför planlagt område efterlevs utmed riksvägarna 53 och 56 samt E20 som utgör riksintresse.
- ° Säkra att Eskilstunas resecentrum utvecklas inklusive stationsområde för att möta framtidens krav på attraktiva tågresor, möta en förväntad resandeökning, öka spårkapaciteten för en kraftigt förtätad tågtrafik i främst rusningstid och för att öka tillgängligheten och attraktiviteten i staden.

Mälaren med öar och stränder

- ° Säkra att åtgärder inom avgränsat område som medför skada på värden som motiverar riksintresset för Mälaren med öar och stränder inte förekommer.

Natura 2000-områden

- ° Säkra att förbudet att utföra åtgärder som skadar de naturtyper eller arter inom ett Natura 2000-område som utgör grund för att området valts ut som skyddsvärt efterlevs.
- ° Säkra att länsstyrelsens tillstånd inhämtas för ingrepp, åtgärder eller verksamheter som kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Detta gäller verksamheter och åtgärder som kan påverka både i och i anslutning till ett Natura 2000-område.
- ° Säkra att detaljplaner, som enskilt eller i kombination med andra planer, kan påverka ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, bedöms med avseende på konsekvenser för naturvärdena. En miljöbedömning krävs för planen när det är sannolikt eller finns risk för att åtgärder som planen medger kommer att ha en betydande påverkan på det berörda området.
- ° Säkra att ny bebyggelse och annan användning av mark och vatten som kan påverka ett Natura 2000-område kan komma till stånd endast om det finns tillstånd enligt 7 kap. 28.a § miljöbalken. Beroende på omständigheterna i de enskilda fallen kan ny bebyggelse och andra åtgärder även på relativt stora avstånd från ett Natura 2000-område påverka de skyddade områdena. Frågan om naturvärdena påverkas eller inte avgörs i det enskilda fallet av länsstyrelsen.

Miljö kvalitetsnormer

En norm kan meddelas om det behövs i förebyggande syfte och för att skydda människors hälsa eller miljön. Miljö kvalitetsnormer kan även användas för att komma till rätta med redan uppkomna skador på miljön eller avhjälpa liknande olägenheter. För att miljö kvalitetsnormerna ska klaras är den fysiska planeringen ett viktigt instrument tillsammans med andra instrument. Då planeringen ger effekt först på längre sikt, är det redovisningen av de planeringsrelevanta normerna i regional och översiktlig planering som är av särskild betydelse. Beroende på vilken norm det gäller har emellertid den fysiska planeringen mer eller mindre stor betydelse. För vissa normer är det inte alls säkert att planeringen överhuvudtaget är rätt instrument.

Miljö kvalitetsnormer

Miljö kvalitetsnormer (MKN) är ett juridiskt bindande styrmedel som infördes i miljöbalken 1999. Avsikten med dem är, att förebygga eller åtgärda miljöproblem, uppnå miljö kvalitetsmålen och att genomföra ett EG-direktiv. MKN kan fastställas av regeringen eller av en myndighet som regeringen utser. Det finns idag normer för utomhusluft, vattenförekomster, fisk- och musselvatten samt omgivningsbuller.

Buller

Genom att följa Naturvårdsverkets riktlinjer gällande buller och arbeta enligt det fastslagna åtgärdsprogrammet för buller uppfyller Eskilstuna kommun miljö kvalitetsnormen för buller.

Bullerkartläggningen och åtgärdsprogrammet för buller

Luft

Eskilstuna kommun är medlem i Östra Sveriges Luftvårdsförbund som sköter den lagstadgade kontrollen som kommunen är skyldig att genomföra. Allmänt sett så klarar kommunen miljö kvalitetsnormerna för luft, miljömålen, som dock överskrids vid vissa gator. Utsläppen kommer till övervägande del från trafiken. Föroreningshalten beror då på trafikmängden och hur snabbt föroreningarna vädras bort. Förtätning vid trafikerade gator kan medföra sämre utvädring och därmed högre halter.

Vattenkvalitet

Eskilstuna kommun har i likhet med många andra kommuner stora utmaningar med att nå miljö kvalitetsnormerna för vattenförekomsterna. Vattenmiljöerna har under lång tid påverkats av mänsklig aktivitet. Industrier, kraftverk, jord- och skogsbruk har påverkat vattenförekomsterna direkt och indirekt under flera hundra år.

EU:s ramdirektiv för vatten, vattendirektivet, trädde i kraft år 2000 och är införlivat i svensk lagstiftning genom vattenförvaltningsförordningen (2004:660). Enligt vattenförvaltningsförordningen finns ett generellt kvalitetskrav att vattenförekomsterna inte får försämrats och att god status ska uppnås inom förvaltningscykeln. I vissa fall finns det skäl till att acceptera en mindre sträng miljö kvalitetsnorm eller att tidpunkten för när god vattenstatus ska vara uppnådd skjuts fram. Det kan bero på att det är tekniskt eller ekonomiskt orimligt att uppnå god status. Det beslutar Vattenmyndigheten om. Vattenmyndigheterna ansvarar för klassificeringen av vattnet inom respektive vattendistrikt, men arbetet utförs i stor utsträckning av länsstyrelserna. Alla vattendrag och sjöar är inte klassade som vattenförekomster, de benämns övrigt vatten, de kan ha stor påverkan på vattenkvaliteten i vattenförekomsterna och är därför också viktiga att inkludera i bedömningarna av miljökonsekvenser vid fysisk planering.

Vattenplanen

Dagvattenplanen

Statusklassning

Enligt vattenförvaltningsförordningen finns ett generellt kvalitetskrav att vattenförekomsterna inte får försämrats och att god status ska uppnås inom förvaltningscykeln. I vissa fall finns det skäl till att acceptera en mindre sträng miljö kvalitetsnorm eller att tidpunkten för när god vattenstatus ska vara uppnådd skjuts fram. Det kan bero på att det är tekniskt eller ekonomiskt orimligt att uppnå god status. Det beslutar vatten myndigheten om. Alla vattendrag och sjöar är inte klassade som vattenförekomster, de benämns övrigt vatten, de kan ha stor påverkan på vattenkvaliteten i vattenförekomsterna och är därför också viktiga att inkludera i bedömningarna av miljökonsekvenser vid fysisk planering.

Riskbedömning

Fysisk planering har stor påverkan på vattnet och ska ske med hänsyn till vattenförekomsterna som resurs och livsmiljö. Om nybebyggelse tillkommer får den inte bidra till försämrad status. För att uppnå den tidsatta normen krävs också förbättring genom att en miljö säker och kretslopps baserad hantering av avloppsvatten inklusive dagvatten ordnas där det finns brister idag, att grundvattenförekomster skyddas och brukas hållbart, att sjöar, våtmarker och stränder behandlas som värdefulla ekosystem, till exempel när det

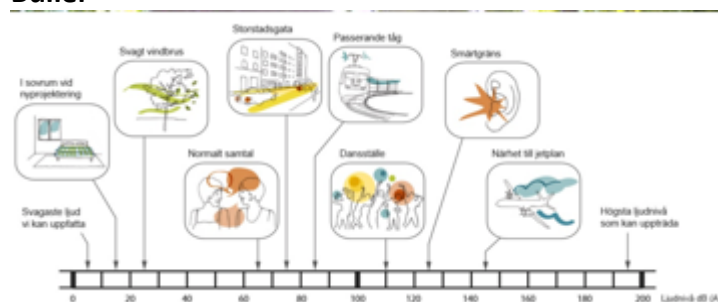
gäller fråga om tillstånd för arbeten som ger förändring av strandlinjer, bottenförhållanden, vattenflöden och vandringsvägar. Målet är god ekologisk status för samtliga ytvattenförekomster i kommunen. För grundvatten är målet att bibehålla god kvantitativ och kemisk status. Det ska uppnås genom skyddsåtgärder och olika miljöåtgärder där statusen inte är god. Ekologisk status utgår från förutsättningarna för växt- och djurlivet och utgör en sammanvägd bedömning av biologiska, fysikalisk-kemiska och hydromorfologiska förhållanden.

Ställningstaganden – Miljökvalitetsnormer

- ° Säkra att miljökvalitetsnormer iakttas vid planering och planläggning samt ska uppfyllandet av miljökvalitetsnormerna utredas. Detta gäller beslut som rör markanvändning på övergripande strategisk nivå, transportförsörjning samt riklinjer för detaljplane- och områdesbestämmelser.
- ° Säkra att miljöbalkens och PBL:s gemensamma mål att främja hållbar utveckling efterlevs och tillämpas för att uppfylla normerna i all fysisk planering. Vid förtätning av städerna ska luftkvaliteten vara en viktig aspekt och åtgärder vidtas vid behov.
- ° Säkra att miljökvalitetsnormer för vattenförekomsterna ligger till grund för bedömning av miljökonsekvenser vid planläggning, nybyggnad och exploatering. Statusklassning för en vattenförekomst får inte försämrats på grund av utbyggnad och exploatering.
- ° Säkra att det vid beslut som rör fysisk planering, detaljplanering och exploatering finns tillräckligt underlag för att kunna bedöma påverkan för berörda vattenförekomster och övrigt vatten finns med i miljökonsekvensbeskrivningen.

Miljö- och riskfaktorer

Buller

Buller

Den dominerande bullerkällan i tätorten är vägtrafiken. Det är snart 40 år sedan de första riktvärdena för trafikbuller kom, men någon nämnvärd förbättring har inte skett. Bilarnas motorer och drivsystem har blivit tystare men istället har bullret från däcken ökat med allt bredare däck. Detta tillsammans med ständigt ökad biltrafik medför att bullerproblemen bara vuxit.

På landsbygden kan vägtrafiken också utgöra en stor bullerstörning. Även om trafikintensiteten är låg, vilket ger låg genomsnittsnivå, så innebär de högre hastigheterna att bullernivån från enstaka bilar kan bli hög. I områden där ljudnivån i övrigt är låg blir störningsupplevelsen kraftigare än vid motsvarande nivåer i tätorten.

Åtgärdsprogrammet för buller

Järnvägsbuller

Järnvägstrafik är en stor bullerkälla om än i begränsade områden. De senaste årens satsningar på Svealandsbanan har inneburit fler tåg i högre hastigheter. De nya tågen bullrar visserligen mindre än de gamla men fortfarande används gamla tåg i stor utsträckning. Godstrafiken nattetid kan upplevas som problem för kringboende.

Till det buller som uppstår när tågen rullar kommer skrammel från last och surrningsutrustning, bromsljud och skrammel vid inbromsningar samt accelerationer. Dessa sekundära ljud stör mycket då de inte är förutsägbara på samma sätt som själva tågpassagen.

Flygbuller

Flyget i Eskilstuna har inte så stor omfattning att de genomsnittliga nivåerna överskrider riktvärden, däremot kan maximalnivåerna utomhus överskridas i stora områden. Det är stora skillnader i bullerstörning från olika flygplanstyper och avgörande för det framtida bullret är vilka flygplan som kommer att trafikera flygplatsen och hur intensivt den utnyttjas. Flygplatsen har tillstånd till betydligt fler flygrörelser än vad som förekommer idag (27400 rörelser). Vid eventuell framtida utveckling måste en utbyggnad av rullbanan ske (2800 x 45 meter).

Industribuller

Industrier och andra verksamheter bullrar ofta. Det rör sig dels om buller från fläktar och andra fasta anläggningar men också om buller från last-, avfalls och materialhantering, transporter, handverktyg och många andra tillfälliga källor. Detta gör det svårt att bestämma skyddsavstånd till verksamheter. Verksamhetsutövaren är ansvarig för att riktvärden inte överskrids i närliggande bostadsbebyggelse, nya bostäder i närområdet kan därför innebära begränsningar för befintliga verksamheter.

Buller från motorsportanläggning

Motorsport är en verksamhet som orsakar mycket buller och Gröndals motorsportområde är den största källan i kommunen. Det finns bullerkrav på motorcyklar och andra fordon i internationella tävlingsbestämmelser och att få fordonen tystare än dessa är inte realistiskt. Att dämpa buller utmed banorna är också svårt med tanke på tillgänglighet för publik och säkerhetsbestämmelser som minskar möjligheten att använda bullervallar och skärmar.

Buller från skjutbanor

Idag finns 12 skjutbanor i kommunen. Dessa används i högst varierad omfattning, men fyller i viss mån en funktion som gemensamhetsanläggningar som engagerar människor i trakten. Några är så kallade älgskyttebanor som används under en begränsad tid på året, medan andra används mer frekventerat för tävlingskytte. De banor som används ofta bör på sikt samlas till ett fåtal platser i kommunen där störningarna på omgivningen kan minimeras. De redovisade bullerzonerna i digitala kartan är hämtade från ålderstiget material från länsstyrelsen.

Bullerfrågan aktualiseras om verksamheterna på Gröndal utökas, då räknas antalet körningar och det kan leda till krav på att vidta åtgärder i befintlig eller planerad bebyggelse mot Tumbo.

Riktvärden

När man bygger nya bostäder gäller förordningen om trafikbuller som skall tillämpas vid planering och lovgivning. För befintliga bostäder finns vägledning från naturvårdsverket. I grunden utgår man från infrastrukturpropositionen 1996/97:53 och det åtgärds mål som finns i denna.

Kommunen har genomfört bullerkartläggning enligt EU-direktiv så nu har man relativt god uppfattning om bullernivåerna från tåg- och vägtrafik.

Lågfrekvent buller

Lågfrekvent buller saknar internationell fastställd definition, men har i Sverige kommit att omfatta frekvensområdet upp till 200 Hz (Persson Wayne 1995) SOSFS 1996:7(M).

Avgränsningen mot infraljud sker vid 22 Hz, men i praktiken kommer vissa ljud, vid tillräckligt

höga ljudnivåer att innehålla såväl hörbara infraljud som låga frekvenser. Med avseende på hälsopåverkan på människan har erfarenheten från ett stort antal fallstudier visat att sådan påverkan uppträder när bullret innehåller ljudtrycksnivåer inom lågfrekvensområdet som är högre, relativt ljudtrycksnivåerna över ca 200 Hz. Med avseende på hälsopåverkan kan därmed ett lågfrekvent buller definieras som buller med dominerande hörbara ljudtrycksnivåer inom frekvensområdet upp till 200 Hz. Sverige har sedan 1996 haft rekommenderade värden för bedömning av störning och annan hälsopåverkan av lågfrekventbuller i den allmänna miljön. Dessa utgår från tredjedelsoktavbandsnivåer vilka inte bör överskridas och återfinns i Folkhälsomyndighetens allmänna råd för buller inomhus (FoHMFS 2014:13).

Risk och skyddsobjekt

Radon

Radon är en radioaktiv ädelgas som härstammar från grundämnet uran. Radon finns i vissa äldre byggmaterial och i marken. Gasen är både osynlig och luktfri. Radon fastnar i damm som kan andas in och kan då komma in i lungorna och på sikt orsaka lungcancer. Markradon förekommer i all jord, men särskilt om fragment av alunskiffer ingår i jorden. Mark med hög genomsläpplighet genomströmmas lättare av markluft varvid problem med markradon kan uppstå. Områden på och kring grusåsarna bör ses som högriskområden ur radonsynpunkt. Radon i våra bostäder kan ha tre olika orsaker

- ° Marken under och runt huset, såväl från den ursprungliga marken som från eventuella fyllnadsmassor.
- ° Byggnadsmaterial.
- ° Vatten som används i hushållet.

Strålning

Elektromagnetiska fält från kraftledningar och transformatorstationer kan utgöra en hälsorisk för människor. Socialstyrelsen gav 2005 ut ett bedömningsunderlag som visar att man ser ingen riskökning under 0,4 mikrot Tesla. Dessutom utgör kraftledningarna barriärer i landskapet samt upptar mark som skulle kunna ha annan markanvändning. Detta bedömningsunderlag ska tillämpas vid lokalisering av ny bebyggelse och vid nya ledningsdragningar, i förekommande fall även vid förnyade koncessioner för ledningar. Bedömningen ska dock alltid utgå från aktuellt kunskapsunderlag.

I Eskilstuna finns flera kraftledningar som går genom bebyggda områden. Genom att gräva ned ledningarna minskar strålningsrisken för de som bor i närheten. Samtidigt kan markområden frigöras för att bygga nya bostäder. Genom att gräva ner ledningarna ökar också driftsäkerheten då ledningarna inte löper risken att påverkas av fallande träd. Mer information om kraftledningar och ytterligare rekommendationer finns på både [Stålsäkerhetsmyndigheten](#) och [Boverket](#).

Deponier och förorenad mark

Eskilstuna kommun har en lång industritradition som har bidragit till kommunens utveckling. Idag ser man baksidan av industriutvecklingen med förorenad mark som följd och ett stort antal platser som är potentiellt förorenade. Många av dessa områden hotar människors hälsa och miljön genom direktexponering av farliga ämnen, genom redan pågående föroreningsläckage eller genom risk för framtida spridning. Runt om i kommunen har det under åren också förekommit deponering av avfall på flera platser, vilket är viktigt att ta hänsyn till vid planering av ny bebyggelse.

Se karta nedan, Förorenade områden.

De nedlagda avfallsdeponierna är avslutade men är i många fall bristfälligt efterbehandlade. I kommunen finns även ett stort antal områden som är förorenade på grund av tidigare markanvändning eller genom utfyllnad med förorenade massor. Dessa förorenade områden är i viss mån inventerade men kunskapen är fortfarande låg när det gäller vilka områden som är förorenade, utbredningen av föroreningarna och vilka föroreningar som förekommer. På många ställen inom stadsbygden har förorenade massor utnyttjats som utfyllnad till exempel i form av gjutsand. Det gör att det även kan finnas förorenad mark på andra platser än de markerade områdena på kartan.

Förorenade områden

För att hantera både identifierade och misstänkta förorenade områden vid planläggning och lovgivning i tidigt skede har kommunen tagit fram ett arbetssätt/rutin som visar hur planering och tillsyn av dessa områden ska ske. Arbetssättet behandlar hur detaljplaneprocessen och lovgivningsprocessen ska samverka med tillsyn. Arbetssättet behandlar hur detaljplaneprocessen och lovgivningsprocessen ska samverka med tillsyn. Detta hjälper till att förorenade områden utreds och kartläggas på bästa sätt i en detaljplaneprocess. Arbetssättet hjälper till med även hur hantering av förorenade områden ska ske utanför detaljplanelagd område, vid gamla planer och omställning/ombyggnationer.

Som stöd i arbetet används de olika kartlager som finns inom kommunen.

Se karta [PCB-förekomst](#)

Transporter av farligt gods

Olyckor i samband med transporter av farligt gods kan medföra stora skador på människor, djur, miljö och egendom. Säkerheten vid transporter regleras av internationella och nationella bestämmelser där tillverkare, speditörer, chaufförer och godsmottagare har ett stort ansvar. Godstrafiken på järnväg leds idag genom Eskilstunas centrala delar med tungt och ibland miljöfarligt gods. En infrastrukturkorridor för gods väster om staden har utretts. Denna riktar sig framförallt till godstrafik i nord-sydlig riktning. Omfattande godstransporter mellan Bergslagen och Oxelösund kan därmed ledas utanför tätorten, samtidigt som en ökning av antalet godstransporter på järnväg möjliggörs. Lokala industrier med tunga transporter som Volvo CE och Nyby får också förbättrade möjligheter till spårbundna transporter

Vid detaljplanering och lovgivning är det viktigt att säkerställa hur markanvändning, avstånd och riskhantering samspelar nära transportleder för farligt gods. För att underlätta detaljplaners och lovgivningens hantering av risker med farligt godstransporter utgår vi ifrån den vägledning för skyddsavstånd till väg och järnväg som Länsstyrelsen i Södermanlands län tagit fram.

[Riktlinjer för skyddsavstånd](#)

Enligt riktlinjerna ger ett skyddsavstånd på 150 m ett tillräckligt skydd för i princip alla verksamhetstyper utan behov av en närmare riskutredning. Beroende på vilken typ av anläggning/verksamhet som planeras kan kortare skyddsavstånd användas. Utifrån hur känslig verksamhetstyp som planeras finns tre olika zoner med accepterade skyddsavstånd. Vid byggnation närmare riskkällan än angivet skyddsavstånd krävs att en riskutredning görs. Som stöd i arbetet finns även den utredning om skyddsavstånd som kommunen tagit fram.

Zon A : 0-30 m

Zon B: 30-70 m

Zon C: 70-150 m

Zon A: parkering (ytparkering), trafik, obemannad drivmedelsförsörjning, odling och djurhållning

Zon B: tekniska anläggningar, bemannad drivmedelsförsörjning, industri, kontor, friluftsliv och camping, parkering, verksamheter

Zon C: bostäder (småhusbebyggelse, t.ex. flerbostadshus bör vara på längre avstånd), centrum, vård, detaljhandeln, tillfällig vistelse, skola/förskola, besöksanläggningar

Vid detaljplanering och lovgivning intill leder med transporter av farligt gods ska risken för olyckor hanteras med skyddsavstånd eller riskreducerande åtgärder. För utvecklingsområden som ligger inom riskavstånd från farligt gods leder bör riskanalys göras för hela området för att fastställa riskreducerande åtgärder för givna avstånd och verksamhetstyper.

Se karta: [Rekommenderad järnväg och väg, farligt gods](#)

Miljöfarliga verksamheter/industrier

Miljöfarlig verksamhet är all verksamhet där användningen av mark, byggnader eller anläggningar kan leda till problem. Etablering av stora tillståndspliktiga miljöfarliga verksamheter görs utifrån bland annat lokaliseringsprövning i miljöbalken och kräver oftast en miljökonsekvensbeskrivning (MKB). Problemen från dessa verksamheter kan vara utsläpp till mark, vatten eller luft eller olägenhet för människor eller miljön genom exempelvis buller, skakningar och strålning.

Vissa av dessa verksamheter kallas för särskilt farliga verksamheter. Detta kan vara områden där flera verksamheter med kemikaliehantering finns eller Seveso-anläggningar. För att beakta riskerna på och invid platser där allmänheten vistas samt vid närmare planläggning och lovgivning i närheten av dessa har skyddsavstånd tagits fram. Skyddsavstånden är tagna med hänsyn till mängden och typen av farliga ämnen dessa verksamheter hanterar som kan orsaka kraftig brand, omfattande utsläpp av giftiga ämnen eller medföra explosionsrisker. Ligger området även inom riskavstånd för led för farligt gods behöver dessa risker värderas tillsammans.

Täktverksamhet innebär utvinning och förädling av bland annat berg, grus och torv. Materialet används sedan exempelvis i samband med anläggning av vägar och byggnader och vid tillverkning av asfalt och betong.

Se karta [Pågående täkter, täkttillstånd](#)

Lantbruk och djurhållning

Det finns många fler saker inom en lantbruksverksamhet som kan orsaka störningar än enbart det som sker i närhet till själva gården. Ett lantbruk kan påverka befintlig och ny bebyggelse respektive hur bebyggelse kan påverka ett lantbruk. Det kan vara störningar som är mer eller mindre konstanta över tiden på en och samma plats men det kan även vara tillfälliga störningar som sker på varierande plats från år till år.

Hur påverkas befintliga och nya bostadsområden av närliggande lantbruk?

- ° Lukt och spridning av allergener från häst, lagring samt spridning av gödsel, slamspridning, förbränningsanläggning
- ° Rök från förbränningsanläggning (gårdspannor)
- ° Rök från eldning av trädgårdsavfall
- ° Buller från anläggningen

[Se karta Miljöstörande verksamheter](#)

Ställningstaganden - Miljö- och riskfaktorer

° Säkra att den fysiska planeringen genom åtgärder minimerar utsattheten för radon framförallt om lokalisering av ny- och kompletteringsbebyggelse och genom "

byggbestämmelser.

- ° Säkra att kompletterande radonundersökningar genomförs vid exploatering/detaljplanering i hög-/mellanriskområden på och kring åsarna.
- ° Sträva efter att bergborrade brunnar inte används och dricksvattenförsörjningen sker med kommunalt vatten, alternativt radonavskiljning i enskild fastighet, i hög-/mellanriskområden för att undvika höga radonhalter i dricksvattnet. Övriga områden i kommunen är att betrakta som normalriskområden.
- ° Säkra att bostäder, skolor, förskolor och andra lokaler där barn stadigvarande vistas lokaliseras så att magnetfält från kraftledningar och transformatorstationer är mindre än 0,4 mikrotlesa.
- ° Säkra att den elektromagnetiska fältstyrkan kartläggas och bedömas utifrån aktuell kunskap om avståndet mellan kraftledning eller transformatorstation och bostad, skola och förskola är mindre än 200 meter.
- ° Säkra att ny bebyggelse där människor vistas varaktigt placeras minst 80 meter från en 220 kV-ledning respektive 130 meter från en 400 kV-ledning.

Deponier och förorenad mark

- ° Säkra att områden och byggnader där det finns risk för förorening kontrolleras i EBH-stödet innan detaljplanläggning och lovgivning och vid behov undersöks ytterligare. Detta ska utföras enligt det framtagna arbetssättet inom kommunen.
- ° Säkra att undersökningar följer miljöbalken och de riktlinjer som Naturvårdsverket tagit fram.
- ° Säkra att undersökningar och åtgärder bekostas av den som är ansvarig. Finns ingen ansvarig ska kommunen undersöka möjligheterna till att erhålla statliga medel och agera huvudman för undersökning och vid behov efterbehandlingsåtgärder.
- ° Säkra att byggnation undviks på deponier som inte har grävts bort och där efterbehandling med täckning inte har skett.

Transporter av farligt gods

- ° Säkra att det reserveras mark för nya infrastrukturkorridorer väster och öster om staden för transport av farligt gods på järnväg genom Eskilstuna kommun. Se karta Miljö och riskfaktorer: Rekommenderad järnväg, farligt gods.
- ° Säkra att transporter för farligt gods endast är tillåtna på vissa vägar och gator samt till mottagare av gods. Se karta Miljö och riskfaktorer: Rekommenderad väg, farligt gods.
- ° Säkra att det i anslutning till upplåtet vägnät finns skydds- och säkerhetsavstånd till olika typer av riskobjekt för såväl liv som egendom och miljö.
- ° Säkra att enskilda riskutredningar tas fram med förslag på riskreducerande åtgärder och försiktighetsmått i samband med planering och lovgivning vid avvikelse från rekommenderade skyddsavstånd intill leder med transport med farligt gods.

Miljöfarliga verksamheter

- ° Ta hänsyn till de miljöfarliga verksamheter som bedrivs idag och riskerna för störningar från dessa vid lokalisering av ny bebyggelse.
- ° Säkra att en särskild riskutredning för att beakta riskerna och presentera möjliga riskreducerande åtgärder görs vid avsteg från skyddsavstånd från miljöfarliga verksamheter.

Lantbruk och djurhållning

- ° Ta hänsyn till de verksamheter och jordbruk som bedrivs idag vid lokalisering av ny bebyggelse på landsbygden.
- ° Ta hänsyn till riskerna för störningar kring gårdar med djurbesättningar vid

lokaliseringsprövning.

Klimatrelaterade risker

Översvämningsrisker i ett ändrat klimat

När vatten i sjöar och vattendrag stiger och täcker ytor som normalt inte står under vatten kallas det översvämning. Översvämningsrisker orsakas oftast av att det regnar mycket, eller att mycket snö smälter och rinner till vattendrag och sjöar. Om det regnar kort, men kraftigt, så kallad skyfall, är det främst små vattendrag och svackor i terrängen utan anknytning till vattendrag som blir översvämmade (se vidare nedan). Vid långvariga regnperioder är de större vattendragen och sjöarna som stiger. Hittills har höga vattennivåer i större vattendragen varit vanligast i samband med att snön smälter på våren, medan risken för skyfall är störst på sommaren. Detta håller dock på att ändras eftersom vintrarna blir varmare och regnigare. Vintern 2019 var ett exempel på det, då en mild och regnig vinter ledde till höga flöden i flera vattendrag i Svealand och norra Götaland, bland annat Eskilstunaån. De höga flödena medförde problem på många håll, bland annat avstängda vägar, översvämmad jordbruksmark och översvämmade fastigheter.

Riktigt höga flöden, som medför översvämningsrisker, är ovanliga, men måste tas i beaktande, eftersom konsekvenserna kan bli stora för bebyggelse, vägar, elförsörjning, vattenförsörjning och avloppshantering. Det är stora värden som står på spel. Klimatförändringarna kommer dessutom innebära att det som vi idag betraktar som en mycket ovanlig händelse om hundra år kan vara "det nya normala". Det gäller därför att redan i dag ta höjd för framtidens risker. Samtidigt är platserna nära vatten ofta attraktiva att bebygga med nya hus. Översiktsplanens ställningstaganden ger vägledning kring vilka säkerhetsnivåer som ska gälla. En grundläggande utgångspunkt är att ny bebyggelse inte ska ta skada av en hundraårs-händelse.

Höga flöden i Eskilstunaån och Mälaren

För att få en uppfattning om hur stor risken är för översvämning i vattendrag och sjöar talar man om 100-årsflöde respektive beräknade högsta vattennivå. Ett 100-årsflöde inträffar i genomsnitt en gång under en 100-årsperiod. Ett annat sätt att uttrycka det är att det är 63 procents sannolikhet att det inträffar de närmaste 100 åren. Den beräknade högsta vattennivån är ett scenario då alla faktorer som påverkar vattennivån inträffar samtidigt. Sannolikheten att detta inträffar de närmaste 100 åren är 1 procent.

Länsstyrelserna kring Mälaren har 2015 beslutat om rekommendationer för lägsta grundläggningsnivå för ny bebyggelse vid Mälaren med hänsyn till risken för översvämning. Eskilstuna kommun ska i planeringen i så stor utsträckning som möjligt följa dessa rekommendationer:

- ° Ny sammanhållen bebyggelse samt samhällsfunktioner av betydande vikt behöver placeras ovan nivån 2,7 meter. Detta motsvarar den beräknade högsta nivån.
- ° Enstaka byggnader av lägre värde bör placeras ovan nivån 1,5 meter. Detta motsvarar 100-årsnivån.

Båda höjder är angivna i referenssystemet RH2000.

Läs mer i [Fakta 2015-2 Lägsta grundläggningsnivå ny bebyggelse vid Mälaren](#).

Det är dock nödvändigt att det finns en flexibilitet i tillämpningen av de grundläggande utgångspunkterna. Vid bedömningen av om översvämningsrisker hanteras på ett godtagbart sätt, måste de specifika förutsättningarna som gäller för den aktuella planen beaktas.

Att uppföra bebyggelse och infrastruktur på ett skadesäkert sätt ska också ses som en möjlig lösning. En större exploatering i riskområden kan exempelvis ge ekonomiska motiv till utbyggnad av skyddsvallar och mekaniska barriärer.

Länsstyrelsens rekommendationer: Lägsta grundläggningsnivå (Mälaren). Ljus lila: Ej sammahållenbebyggelse samt samhällsfunktioner av betydande vikt (2,7 m RH2000), Mörk lila: Ej enstaka mindre värdefulla byggnader (1,5 m RH2000).

Mälaren i ett framtida klimat

I planeringen kan man ta hänsyn till att klimatet förändras på olika sätt. När det gäller regn multiplicerar man ofta dagens regnmängder med en "klimatfaktor" för att ta höjd för ökade regnmängder. Klimatfaktor 1,25 kan sägas motsvara ett scenario med begränsad klimatpåverkan medan klimatfaktor 1,4 motsvarar ett "värsta-scenario" med fortsatta utsläpp på dagens nivå.

För Mälaren har också havsnivåhöjningen påverkan på lång sikt, eftersom sjöns vattennivå förutom nederbörden också beror på möjligheterna att tappa vatten genom Slussen i Stockholm och i Södertälje. Länsstyrelsens rekommendationer baseras på antagande om en global havsnivåhöjning på en meter, vilket kan sägas spegla ett scenario med fortsatta utsläpp.

Pågående ombyggnad av Slussen innebär ökade avtappningsmöjligheter för Mälaren. Efter ombyggnaden bedöms översvämningsrisken inte vara ett hot på 50–100 års sikt. Därefter kommer en stigande havsnivå innebära stora problem eftersom Mälaren komma att bli en havsvik.

Riskerna beror på utsläppen och klimatkänsligheten – risknivåer kopplade till klimatscenarier

Klimatförändringarna är ett faktum, men hur kraftiga de blir beror på hur väl världens invånare och stater lyckas med sina ambitioner om att begränsa utsläppen. Om det globala Parisavtalets mål kommer att nås innebär det i bästa fall en uppvärmning på 1,5 till max 2 graders uppvärmning till år 2100. En sådan uppvärmning innebär stora utmaningar men är troligtvis en förändring som är hanterlig för människor och samhällen eftersom förändringarna går långsammare.

Samtidigt är risken för värre klimatscenarier mycket stor. Konsekvenser av fortsatta utsläpp enligt dagens nivå innebär mycket kraftiga hot mot mänskliga samhällen över hela världen, redan i slutet av detta sekel. De två olika utgångspunkterna (en begränsad klimatpåverkan, eller en fortsättning på nuvarande utveckling, benämns ibland RCP 4.5 respektive RCP 8.5.

Riskerna för stora skador till följd av klimatförändringen kan minskas och samhället anpassas till konsekvenserna genom en långsiktig planering. Det är kommunernas skyldighet enligt Plan och bygglagen (PBL) att beakta och ange de risker som finns i ett område i samband med planläggning. Hälsa och säkerhet är viktiga allmänna intressen enligt PBL.

Vid utformning, planering och dimensionering av bebyggelse samt infrastruktur ska dimensioner och utredning av klimatrelaterade risker ske med hänsyn till FN:s Intergovernmental Panel of Climate Change (IPCC):s klimatscenario RCP4.5. Även referensscenarier utifrån klimatscenario RCP8.5 ska studeras för att bedöma risker.

Översvämningsrisker till följd av skyfall (100-årsregn eller mer)

Om en större mängd faller på kort tid används ibland uttrycket skyfall då det upplevs som häftigt och kraftigt. SMHIs definition av skyfall är minst 50 mm på en timme eller minst 1 mm på en minut. När det gäller skyfallshantering avser man i regel regn med volymer som är större än det som kan tas om hand i dagvattensystemet och som innebär risker för liv, störningar på samhällsviktig verksamhet, allvarliga personella och materiella skador och skador på miljön. Dagvattenledningar är vanligen dimensionerade för att klara upp till ett så

kallat 10-årsregn, medan öppna dagvattenlösningar kan ha högre kapacitet. När regnen blir större än så måste det omhändertas ovan mark på ett pålitligt och robust sätt.

I den skyfallskartering som gjorts för stora delar av kommunen kan såväl strömningshastigheter som vattendjup utläsas vid både ett 100-årsregn och ett 500-årsregn.

Kommunen har ansvar för att mark som planeras för byggnation är lämplig för ändamålet. Därför ska skyfallskarteringen och fastslagna säkerhetsnivåer vara vägledande vid planering av ny bebyggelse. I ny bebyggelse blir det nödvändigt att redan från början reservera mark som kan fördröja och leda vattnet via försänkta stråk till platser där det orsakar minst skada och kan fördröjas och avdunsta under en tid. Målsättningen är att i första hand kunna hantera ett 100-årsregn inom planområdet. I andra hand kan vattnet ledas undan, genom att tillskapa skyfallsvägar som leder vattnet till ett skyfallsstråk eller till recipient. För att definiera dessa skyfallsvägar och skyfallsstråk, och säkerställa att dessa har tillräcklig kapacitet för att hantera vattnet som leds till dem, behöver dock en skyfallsplan tas fram.

Skyfallskartering

Med den framtagna skyfallskarteringen som underlag ska kommunen också analysera vilka åtgärder som det finns ett allmänt intresse av att vidta för att förhindra eller mildra översvämningar i befintlig bebyggelse. Det kan också handla om att räddningstjänsten vid akut lägen vet vart de kan pumpa vatten från platser där det orsakar skada.

Skyfall kan även medför risk för erosion, ras och skred i särskilt starkt lutande terräng och även i mindre lutande terräng om marken är utan växttäckning. Samtidigt finns risk för starka flöden i terrängen i relativa lågstråk, särskilt i lutande terräng.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har tagit fram en rapport med namn [Skyfall, lokala avrinningsförhållanden och extrema havsvattenstånd](#) där en översiktlig beskrivning av förhållandena i Eskilstuna framgår. Denna rapport samt andra underlag som kommunen tagit fram själv ska vara vägledande i all fysisk planering inom Eskilstuna kommun.

Dagvattenplan

Se Karta: [Lokal ytavrinning, lågpunkter](#)

Risk för ras och skred

Omkring fem procent av Sveriges landyta utgörs av ler- och siltjordar. En fjärdedel av dessa jordar, huvudsakligen lerjord, bedöms vara skredbenägna. Risk för skred och ras föreligger när större förändringar av marknivåerna görs. Naturolyckor i Sverige orsakade av skred kostar samhället många miljoner kronor årligen. Många samhällen, enskilda fastigheter, vägar och järnvägar ligger på lermark. Erosion kan även uppstå till följd av strömmande vatten eller utmed stränder där vågrörelser urholkar strandbrinken. I samband med schaktning, dåligt utförd spontning eller felaktig dränering i kombination med förekomst av sedimenterade jordarter kan också skred och ras uppstå. Om lermarken sluttar eller gränsar till vatten kan det inträffa skred eller ras. Allra bäst är det att undvika att bygga på sådana platser. Om det redan finns bebyggelse måste man kunna bedöma hur stor skredrisken är, samt, om det behövs, vilka åtgärder som ska sättas in.

Ett antal myndigheter har tillsammans tagit fram vägledning för bedömning av risker för skred, ras och erosion och en

[webbaserad karttjänst](#)

Myndigheterna är Statens geotekniska institut (SGI), Sveriges geologiska undersökning (SGU), Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) och Lantmäteriet (LM). Denna vägledning och kartunderlag

tillsammans med den översiktliga karteringen i klass 1-4 som finns utförd inom Eskilstuna ska vara vägledande för all fysisk planering inom kommunen.

Övriga klimatrelaterade risker

I ett varmare klimat blir värmeböljorna fler och längre, vilket kan få negativa effekter på vår hälsa. Särskilt små barn, äldre och sjuka människor kan fara illa av hög värme. I den byggda miljön förstärks det varmare klimatet ytterligare eftersom ytor av sten och betong buffrar värme. Temperaturskillnaderna inom en stad kan dock vara stora beroende på ytmaterial och närhet till träd och grönska.

I bilden nedan illustreras hur temperaturen i Eskilstuna påverkas av stigande medeltemperatur. Man kan också se effekten av vegetation, eftersom stadens gröna områden är smalare än omgivningen.

I avsnittet Grönstruktur beskrivs hur grönska i Eskilstunas städer och samhällen bidrar till bättre mikroklimat.

I avsnittet Samhällsservice finns ställningstaganden om hur skolor och äldreboenden behöver planeras för att minska risker för barn och äldre.

Ett varmare klimat medför också fler långa torrperioder. Detta spelar roll för kommunens planering av dagvattenhantering, där dagvattnet i ökad utsträckning kan ses som en resurs. Läs mer om dagvattenhantering i avsnittet Teknisk försörjning.

Bild: Värmekartläggning av Eskilstuna, sommaren 2014 (ovan) och i ett scenario där den globala medeltemperaturen stigit med 2 grader (vänster). Blå färg är svalast och röd färg varmast. Källa Länsstyrelsen i Södermanland.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har tagit fram ett planeringsunderlag som avser att underlätta arbetet med klimatanpassning inom fysisk planering. Rapporterna beskriver extrema vädersituationer så som översvämning, nederbörd, torka och temperaturförändringar och lokala effekter som kan uppstå vid ett förändrat klimat i Södermanland, rapport [2012:6](#) och [2016:3](#). Vägledningarna ska användas vid all fysisk planering inom kommunen.

Med ett förändrat klimat ökar riskerna för miljöfarliga verksamheter och förorenade områden. För att minska risken för föroreningsspredning är det viktigt att miljöfarliga verksamheter skyddas och anpassas även till framtidens climateffekter. Det är även viktigt att klimatrelaterade risker vägs in vid bedömning av saneringsbehov av förorenade områden. Om det inte görs riskerar antalet föroreningsstillfällen att öka i framtiden. Som stöd i arbetet vid tillsyn av miljöfarliga verksamheter och förorenade områden använder sig kommunen av

[vägledning](#) som Miljösamverkan Sverige och Länsstyrelserna tagit fram.

Ställningstaganden - Klimatrelaterade risker

Höga vattenflöden i Eskilstuna och Mälaren

- ° Sträva efter att det inte tillkommer ny bebyggelse inom områden med stor sannolikhet för översvämningar på grund av högt vattenstånd (så kallat 100-årsflöde). Bebyggelse som uppförs ska ha konstruerats eller höjdsatts för att klara ett 100-årsflöde.
- ° Ta hänsyn till att samhällsfunktioner av mindre vikt, enstaka villor och fritidshus, eller byggnader av lägre värde eller med mer robust konstruktion kan lokaliseras inom områden med viss sannolikhet för översvämning på grund av högt vattenstånd i Eskilstunaån och Torshällaån, respektive bedömda högsta nivå för Mälaren.
- ° Säkra att samhällsfunktioner av betydande vikt eller riskobjekt lokaliseras endast inom områden med mycket låg sannolikhet för översvämning på grund av högt vattenstånd, dvs områden som inte hotas av 100-årsflöde eller högsta dimensionerande flöde. Det rör sig

till exempel om sammanhållen bebyggelse, sjukhus, vårdhem, skolor, industrier med miljöpåverkan, infrastruktur av stor betydelse så som viktiga vägar utan förbifartsmöjligheter, järnvägar samt avlopps- och avfallsanläggningar.

- ° Sträva efter att överväga barriärer för befintlig bebyggelse och andra områden som riskerar bli drabbade av översvämningar till följd av ökade vattenflöden i sjöar och vattendrag.
- ° Säkra att konsekvenser från höga flöden, ett 100-årsregn, ras och skred utredas ytterligare, och skyddsåtgärder genomförs i samband med detaljplanering och bygglov. Även eventuellt återstående risk som inte hanterats ska redovisas. Framkomligheten till och från planområdet bedöms och ska vid behov säkerställas. Vid planering och dimensionering av bebyggelse och infrastruktur av varaktig karaktär ska dimensioner och utredning av klimatrelaterade risker ske med hänsyn till klimatförändringens effekter till 2100.

Översvämning på grund av skyfall

- ° Säkra att möjliga avrinningsvägar och fördröjningsytor för skyfall genomförs på översiktlig nivå i stadslandskapet. Parker och grönytor utnyttjas för att detta fånga upp och fördröja vatten liksom för att möjliggöra sekundära avrinningsvägar för dagvattensystemet. Regnbäddar av typen "rain gardens" (försänkta växtbäddar) anläggs längs gator och vid ombyggnad av gator utnyttjas möjligheten att försänka gatan där så är möjligt.
- ° Säkra att ny bebyggelse planeras så att den inte tar skada eller orsakar skada vid en översvämning från minst ett 100-årsregn. Mark som översvämmas undantas från bostadsbebyggelse, medan enklare byggnader som garage och uthus kan tillåtas. Med hjälp av planbestämmelser säkras ytor för skyfallshantering.
- ° Säkra att samhällsviktig verksamhet ges en högre säkerhetsnivå och planeras så att funktionen kan upprätthållas vid en översvämning till följd av minst ett 500-årsregn. Även vid dimensionering av storskaliga skyfallsåtgärder ska det finnas en buffertkapacitet för kraftigare skyfall än 100-årsregn.
- ° Säkra att nya bebyggelseområden lokalt kan hantera ett 100-årsregn. Detta kan åstadkommas genom att bygga in försänkta partier i den yttre miljön, t ex bostadsgårdar, bollplaner, parkytor. Även vid ombyggnad/förtätning ska anpassningsnivån för ett 100-årsregn eftersträvas, under förutsättning att det är kostnadsmässigt rimligt. Om detta inte är möjligt, blir det nödvändigt att säkerställa översvämningssytor utanför området eller nedströms. I de fall ytterligare åtgärder i ett exploateringsområde kan ge stora mervärden i form av minskad översvämningssrisk i närliggande områden ska anläggandet av dessa åtgärder avvägas.
- ° Ta hänsyn till den satta anpassningsnivån på ett 100-årsregn vid ombyggnad/förtätning av befintliga områden. Om kostnaderna eller konsekvenserna bedöms vara för höga kan det i undantagsfall vara motiverat att utgå från en lägre återkomsttid.
- ° Säkra att ny bebyggelse framförallt lokaliseras utanför ras- och skredrisk känsliga områden och att bedömning görs om vilka säkerhetsåtgärder som behöver sättas in.
- ° Säkra att miljöfarliga verksamheter skyddas och anpassas även till framtidens klimateffekter för att minska risken för förorenings-spridning. Det är även viktigt att klimatrelaterade risker vägs in vid bedömning av saneringsbehov av förorenade områden.